

Reactie Dierenbescherming op Concept Interprovinciaal Wolvenplan 2024

De Dierenbescherming staat voor de bescherming van alle - gehouden en niet-gehouden – dieren, hun integriteit, welzijn en staat van instandhouding. Dus alle professioneel en hobbymatig gehouden vee, huisdieren en ook de eerder bijna uitgeroeide wolf verdienen - zo goed mogelijke - bescherming. Daarom vindt de Dierenbescherming het positief, en essentieel, dat uitgangspunt in dit concept Wolvenplan 2024 blijft: het streven naar conflictarm duurzaam samenleven met de wolf. Preventie vormt daarvoor inderdaad de basis. En onvermijdelijk is dus dat het nemen van afdoende preventieve maatregelen volgens de Adviesnorm op de kortst mogelijke termijn voorwaardelijk moet worden voor de (uitbetaling van) tegemoetkomingen in schade, die (bij uitzondering) terecht ook van toepassing zijn op wolvenschade aan alle hobbymatig gehouden hoefdieren. Het Besluit houders van dieren artikel 1.6, lid 3 stelt ook als norm: *“Een dier wordt, indien het niet in een gebouw wordt gehouden, bescherming geboden tegen (...) roofdieren”*. De Adviesnorm van BIJ12 biedt hiervoor al richtlijnen.

Echter effectieve omheiningen vereisen niet alleen een eenmalige financiële investering, maar ook vak kennis, menskracht en onderhoud. Daarbij is het precisie- en maatwerk. Het kan niet zo zijn dat dierhouders volledig de prijs voor veranderende natuurlijke omstandigheden moeten betalen. Conflictarm samenleven met wolven is een gedeelde maatschappelijke opdracht. Daarom moet er op de kortst mogelijke termijn een landelijk dekkende subsidieregeling komen (met eventueel variaties gerelateerd aan de aanwezigheid van gevestigde wolven dan wel de kans op rondzwervende of doortrekkende wolven), en moeten dierhouders kunnen terugvallen op andere vormen van - personele en materiële - ondersteuning, zoals vanuit een Landelijk Kennis- en Informatiepunt Wolf, provinciale wolvenconsulenten en (landelijk dan wel provinciaal te organiseren) *wolffencing teams* met professionele coördinatie en deskundigheid.

Het is verder uiteraard redelijk dat voor dierhouders waarvan de dieren ondanks genomen preventieve maatregelen volgens de Adviesnorm ten prooi vallen aan wolven er een schadevergoeding blijft. Overigens is de kans op wolvenaanvallen bij preventieve maatregelen volgens de Adviesnorm nihil, leren de ervaringen met een honderdtal door het succesvolle Wolffencing Team België aangelegde wolfwerende rasters. Hun adagium: ‘een afrastering is zo sterk als zijn zwakste schakel’.

Conflictarm samenleven vereist een effectief, uniform en goed gecoördineerd beleid, met heldere bevoegdheden, verantwoordelijkheden en protocollen, zodat er in probleemsituaties zorgvuldig en adequaat kan worden gehandeld. Ook zou hiervoor een interdisciplinair interventieteam van deskundigen paraat moeten staan. Zie hiervoor onder meer de eerdere [brief](#) over wolvenincidenten van het Large Carnivore Initiative Europe / IUCN aan de staatssecretaris.

Terecht verwijst het concept Wolvenplan tot slot naar het *‘Advies: Samen leven met wolven in Nederland’*, Raad voor Dierenaangelegenheden (2024) en de *‘Eindrapportage maatschappelijke dialoog over wolven in Nederland’*, Raad voor Dierenaangelegenheden (2024). Echter zou het RDA-advies nog consequenter hebben mogen dienen als leidraad voor dit Wolvenplan:

1. Het RDA adviseert een door de landelijke overheid (Rijk en provincies samen) op te stellen overkoepelende, landelijke **lange termijnvisie** op het samenleven met wolven **als**

vertrekpunt voor de *Landelijke Uitvoeringsagenda*, met interprovinciale afstemming onder landelijke regie, ten behoeve van meer eenduidigheid en samenhang in beleid.

Het Wolvenplan zou in lijn moeten zijn met de te ontwikkelen lange termijnvisie en landelijke uitvoeringsagenda in het verlengde daarvan, maar het plan zou ook zelf al aanzetten kunnen bevatten tot zo'n overkoepelende landelijke lange termijnvisie en vanuit het IPO/BAC het Rijk kunnen oproepen om in afstemming met de provincies tot zo'n visie te komen en daarin de regie te nemen, *vóórdát het ministerie de Landelijke Uitvoeringsagenda opstelt* (immers op basis van een dergelijke visie). Zo bezien vormt dit nieuwe Interprovinciale Wolvenplan een overbrugging voor de korte of middellange termijn, naar een uiteindelijk meer op een gedeelde lange termijnvisie geënt beleid.

Voor de landelijke lange termijnvisie en eventuele consequenties daarvan voor de ruimtelijke indeling, en dus ter bepaling van plaatsen die primair geschikt zijn voor wolf, zouden fig 4 en 5 pag 23 en 24, leidend moeten zijn. Ook het WUR-rapport [Een natuurlijker toekomst voor Nederland in 2120](#) verdient hierbij aanbeveling, zie ook ter vergelijking het bijbehorende kaartje [Nederland in 2120 - WUR](#). Hoe meer de samenleving hierin 'meebeweegt met de natuur', hoe kansrijker uiteraard het streven naar duurzaam conflictarm samenleven met de wolf. Gebieden die van nature geschikt en aantrekkelijk zijn voor wolven, kunnen door ruimtelijke ingrepen en maatschappelijke keuzes op termijn nog geschikter en aantrekkelijker gemaakt worden, onder meer door onderlinge verbindingen. De aanwezigheid van de wolf vereist dus **een lange-termijnvisie op ruimte voor natuur en dieren daarin** (*predatoren én prooidieren*) in onze samenleving met **meer ruimte voor natuur en ontsnippering/verbinding van natuurgebieden**.

2. De RDA bepleit in verband met de **aandacht voor de sociale dimensie** niet alleen voor instelling van een actief landelijk opererend 'wolventeam' waar dierhouders terecht kunnen met praktische vragen over wolvenontmoetingen en het nemen van maatregelen - wat overeenkomsten vertoont met wolffencingteams - maar ook voor het beperken van de kans op wolvenaantallen door *directe, ruimhartige en grootschalige investeringen in de implementatie van preventieve maatregelen*.

Dit betekent volgens de Dierenbescherming dat er **extra financiële, maar ook personele en materiële ondersteuning** zou moeten komen en dus **extra middelen** zouden moeten worden vrijgemaakt voor vergoedingen voor arbeidskosten, beheer en onderhoudskosten voor preventieve maatregelen. Behulpzaam bij het wegnemen van de angst en weerstand bij delen van de bevolking zou het zijn als het wolvenbeleid vanuit de verschillende provincies geharmoniseerd zou worden en er landelijk afgestemd beleid zou zijn ten aanzien van subsidiemogelijkheden, tegemoetkomingen en voorwaarden, en met in alle provincies actieve wolvenconsulenten, een landelijk kennis- en informatiepunt wolf en wolffencingteam(s). Met daarbij eventueel een zekere zonerings, met onderscheid tussen bijvoorbeeld gebieden met een hoger en lager risico op wolvenschade (zie figuur 4 en 5 op pagina 23 en 24). In verband met de sociale dimensie is het ook waardevol de maatschappelijke dialoog voort te zetten, onder meer in de vorm van breed samengestelde provinciale wolvencommissies en het Landelijk Overleg Wolf.

3. Het RDA noemt **betrouwbare informatie** cruciaal. Daarom moeten de ontwikkeling van kennis en informatievoorziening en de voorlichting aan burgers *onderdeel* zijn van de landelijke uitvoeringsagenda voor wolven en samenleving. Voor *betrouwbare* informatie is *kennis en onderzoek onontbeerlijk*, dus er is niet alleen landelijk informatiepunt wolf nodig, maar ook een **landelijk kenniscentrum wolf**.